

Aanspoelsel op de stranden van de Westkust na de storm Dieter op 13 januari 2017

Ingrid Jonckheere

Inleiding

De storm Dieter die over ons land raasde op vrijdag 13 januari 2017 zorgde voor nogal wat commotie. Een hevige storm in combinatie met springtij, het zou wat worden. De media klopten het gebeuren op. Je kon geen radio luisteren, krant lezen, tv kijken, sociale media raadplegen of je werd er aan herinnerd. Uiteindelijk viel het hoogtepunt van de storm aan zee pas nadat het water zich al begon terug te trekken en was het vooral een storm in een glas water, weliswaar met toch wel zichtbare gevolgen. De hoge golven spoelden heel wat zand weg, waardoor er op het strand ‘zandkliffen’ ontstonden. Op sommige plaatsen langs de kust tot 3 meter hoog (Bredene). Op de stranden van de Westkust waren de kliffen iets minder spectaculair, ik schat max. 2 meter hoog maar het hele gebeuren zorgde ook voor een overvloedig aanspoelen van zeeorganismen.

In dit artikel maak ik een samenvatting van de opvallendste gevonden zeeorganismen op de stranden van de Westkust de week na de storm. Ik verwerk de waarnemingen die ik zelf deed samen met de data van: Hilde Busschaert, Aäron Fabrice, Rudy Balcaen, Claude Willaert, Lode Janssens, Mieke Luca en Walter Wackenier.

Van Nieuwpoort tot De Panne : 15 – 21 januari

Schelpdieren (foto 3)

De opvallendste schelpdieren die we aantreffen waren tientallen grote levende Gewone tepelhoorn *Euspira catena*. Ook de vondst van enkele levende Wenteltrapjes *Epitonium clathrus* is zeker het vermelden waard. Opvallend: er werden geen levende Wenteltrapjes gemeld van het strand van Nieuwpoort.

Levende en doubletten van de Wijde mantel *Chlamys opercularis* werden langs de gehele Westkust gevonden maar het grootste aantal lag in De Panne. Om een idee te geven van de verhouding: Hilde en Rudy melden een 20-tal exemplaren op het strand te Koksijde, Lode Janssens spreekt van meer dan honderd levende exemplaren op het strand van De Panne, vele begroeid met grote Muiltjes *Crepidula fornicata*. Lode vroeg zich terecht af of de Mantels zich nog wel kunnen voortbewegen met het gewicht van die Muiltjes op hun schelpen.

Er werden honderden exemplaren Gewone otterschelp *Lutraria lutraria* geteld waaronder tientallen levend. Sommige exemplaren waren minstens 15 cm groot maar er lagen ook veel kleinere exemplaren verspreid op het strand. Rudy en Hilde vonden een juveniel exemplaar met een gigantisch lang uitgestoken siphokanaal, het mat tot 1,5 keer de schelpenlengte (foto 1).

Het was lange tijd geleden dat er nog zoveel levende Grote strandschelp *Macra stultorum* werden gevonden.

De Aziatische tapijtschelp *Ruditapes philippinarum* begint stilaan een vaste waarde te worden op onze stranden, ook nu weer werden er zowel levende als vers lege doubletten gemeld en dit van Nieuwpoort tot De Panne.

Ook opvallend: een 100 tal lege doubletten Messchede *Solen marginatus*.

Ensis directus was algemeen te vinden maar ik vond de aantallen toch minder spectaculair in vergelijking met andere jaren.

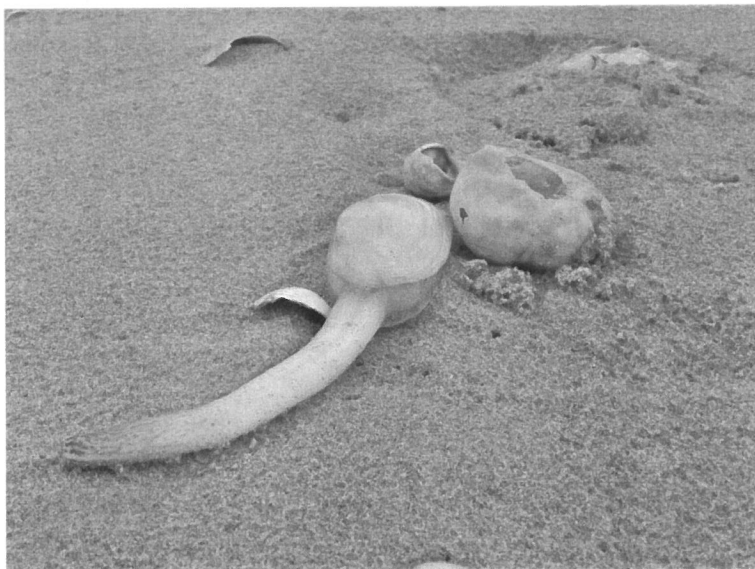

Foto 1: *Lutraria lutraria* met uitgestoken siphon kanaal. (Foto: Rudy Balcaen)

Hieronder volgt aanvullende lijst van gevonden schelpdieren:

Enkele levende Wulken *Buccinum undatum*

Vele 10-tallen levende en doubletten Afgeknotte gapers *Mya truncata*.

Kokkel *Cerastoderma edule*, een paar levende exemplaren en enkele lege doubletten

Gewone tapijtschelp *Venerupis senegalensis*, enkele levend, massaal veel lege doubletten

Halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata* enkele levend, lege doubletten

Tientallen Stevige strandschelp *Spisula solida*, veel levend en lege doubletten

Nonnetje *Macoma balthica*, algemeen levend en lege doubletten

Zaagje *Donax vittatus*, algemeen levend, veel lege doubletten

Mossel *Mytilus edulis*, levend algemeen

Amerikaanse boormossel *Petricolaria pholadiformis* enkele levend en lege doubletten

Witte dunschaal *Abra alba*, massaal levend

Tere platschelp *Tellina tenuis*, lege doubletten
 Rechtsgestrepte platschelp *Tellina fabula*, leeg doubletten
 Zeekat *Sepia officinalis* enkele schilden

Stekelhuidigen

Wat bij het betreden van de stranden meteen opviel waren de vele duizenden Zeeklitten *Echinocardium cordatum* die overal verspreid lagen. Veel levende exemplaren maar ook veel lege skeletten.

Gewone zeeappel *Psammechinus miliaris*, Gewone zeesterren *Asterias rubens* en de Gewone slangster *Ophiura ophiura* waren massaal aangespoeld. Net als Slibanemoon *Sagartia troglodytes*. Rudy vermeldt in zijn nota's vele duizenden exemplaren op het strand van De Panne. Tussen de Slibanemonen lagen ook enkele Zeeanjelieren *Metridium senile*.

Minder algemeen maar wel het vermelden waard waren een drietal fragmenten van Dodemansduim *Alcyonidium digitata*.

Krabben

Tijdens een wandeling in de vrieskou op het strand van Koksijde op dinsdagochtend 17 januari vond ik samen met Rudy en Mieke een volwassen exemplaar Nagelkrab *Thia scutellata*. Nagelkrabjes leven iets verder voor de kust en spoelen maar sporadisch eens aan na een zware storm (Kerckhof, 1986; Vanhaelen, 1996), bij zandsuppletiewerken worden ze algemener gevonden (De Blauwe, 2012, 2014).

We vonden die ochtend ook een levende Fluwelen zwemkrab *Necora puber*, enkele levende Gewone strandkrab *Carcinus maenas*, enkele levende Gewone zwemkrabben *Liocarcinus holsatus*, schilden van de Helmkrab *Corystes cassivelaunus* en enkele Noordzeekrab *Cancer pagurus*. Deze krabbensoorten werden ook gemeld van de andere stranden langs de Westkust

Heel opvallend was de volwassen Grote spinkrab *Maya squinado* die Walter vond in Nieuwpoort en de tientallen schildjes van juveniele Grote spinkrab die van Nieuwpoort tot De Panne op het strand verspreid lagen.

Mosdiertje

Het is vaak zo dat wanneer er zoveel aanspoelsel op het strand ligt dat de mosdiertjes wat minder aandacht krijgen. Ik kreeg enkel de melding binnen van Breedbladig mosdieertje *Flustra foliacea* en van Zijdemosdiertje *Vesicularia spinosa*.

Holtedieren

Van de holtedieren werden Haringgraat *Halecium halecinum*, Zeecypres *Sertularia cupressina*, Gewone zeespriet *Nemertesia antennina*, Zeedennetje *Abietinaria abietinaria*, Gekromde zeeborstel *Hydrallmania falcata*, en Ruwe zeerasp *Hydractinia echinata* op lege schelpen, gemeld.

Vissen

Op 17 januari spoelde een Maanvis *Mola mola* (foto 2) aan op het strand van De Panne ter hoogte van de Dynastielaan. Hilde en Rudy waren nog net op tijd op het strand om er een foto van te nemen alvorens de vis door de medewerkers van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen werd opgehaald en meegenomen voor verder wetenschappelijk onderzoek.

Foto 2: Maanvis *Mola mola* De Panne 17 januari 2017 (Foto: Hilde Busschaert)

Bespreking

Wanneer we het aanspoelsel van die dagen bekijken, dan springen enkele zaken in het oog.

Gewone zeesterren *Asterias rubens* en de Gewone slangster *Ophiura ophiura* spoelen tegenwoordig na iedere storm massaal aan. Het in grote aantallen aanspoelen van Zeeklitten *Echinocardium cordatum* is meer uitzonderlijk. We vinden ze vooral algemeen op het strand na zandsuppletiewerken en minder vaak na stormweer. Deze soort leeft waarschijnlijk een stukje verder voor onze kust.

Heel bijzonder was het grote aantal levende Gewone tepelhoorn *Euspira catena*, vaak heel grote exemplaren en dit was nog maar het begin, tijdens de Krokusvakantie spoelden nog veel meer exemplaren aan (eigen waarneming en mondelinge mededeling Aäron Fabrice). Dit komt niet helemaal onverwacht, vorig jaar op 6 maart telde ik samen met Aäron in een korte tijd 42 legsels van de Grote tepelhoorn (Jonckheere *et al.*, 2016) op

het strand van Koksijde. Toen was al duidelijk dat ze massaal voor onze kust aanwezig waren. Het valt ook op dat dit sterke dieren zijn, want dagen na het aanspoelen vind je ze nog steeds levend terug, vooral in de buurt van de strandhoofden. Meeuwen lusten deze schelpdieren blijkbaar niet of waren er genoeg andere hapjes te vinden?

Bij de krabben springen vooral de schildjes van juveniele Grote spinkrab *Maja squinado* in het oog. Bij de vondst van een Grote spinkrab wordt vaak gedacht dat deze door de visserij op het strand terecht kwam. De vele schildjes van juveniele exemplaren wijzen er op dat de visserij er deze keer voor niks tussen zit en deze soort wel degelijk door de storm op het strand terecht kwamen. Net als bij de Gewone tepelhoorn was dit nog maar het begin, tijdens de krokusvakantie 2017 volgde nog een veel grotere stranding (mondelinge mededeling Aäron Fabrice). Meer hierover lees je in een volgend nummer van De Strandvlo.

Vroeger werd aangenomen dat naast hevig stormweer ook extreme vrieskou noodzakelijk was om ervoor te zorgen dat Nagelkrabjes *Thia scutellata* aanspoelen op het strand (Adema, 1991) maar dit kunnen we nu wel tegenspreken, het vroer wel wat in januari maar van extreme vrieskou was zeker geen sprake.

Tot slot de vondst van een Maanvis *Mola mola* had waarschijnlijk niet direct iets met de storm te maken. Er waren sinds Kerstdag 2016 al enkele exemplaren op onze stranden aangespoeld en nabij de kust gespot. Maanvissen komen voor in warmere wateren dan bij ons en zwemmen rechtop. Wanneer ze dichtbij de vele zandbanken voor onze kust zwemmen kan hen dit hinderen en waarschijnlijk zorgde het koude zeewater er ook voor dat ze aanspoelden.

Summary

On Januari 13th 2017 the storm Dieter hit western European coasts. In Belgium the storm was hyped beforehand in the media as one of the most severe storms ever, as around the same time a spring tide occurred. The effects proved to be those of a mere strong winter storm, as occurs every few years.

The author summarises the results of biological beach combing in the wake of the storm, between Nieuwpoort and the French border (De Panne, Belgium) and from 15 to 21 Januari. Main results were:

Massive wreck of the echinoderms common starfish *Asterias rubens* and brittlestar *Ophiura ophiura*, which is rather common after any storm, common sea urchin *Psammechinus miliaris*, but also large numbers of sea potato *Echinocardium cordatum*, which is more associated to beach nourishment works; carapaces of one large and numerous young spider crabs *Maja squinado* and 1 thumbnail crab *Thia scutellata*.

Molluscs involved numerous living large necklace shell *Euspira catena*, 100-s of the otter shell *Lutraria lutraria*, quite some living specimens of the rayed trough shell *Maetra stultorum*, some 100 grooved razor shell *Solen marginatus*, the exotic Filipino venus clam *Ruditapes (=Venerupis) philippinarum*, both empty shells and living specimens. The American razor shell *Ensis directus* was very common too, both seems less abundant compared to previous years.

A specimen of the ocean sunfish *Mola mola* probably has nothing to do with the storm as such. (GR)

Literatuur

- ADEMA, JPHM., 1991. De krabben van Nederland en België. Leiden: Nationaal Natuurhistorisch Museum. 244 p.
- DE BLAUWE, H., 2012. Zandsuppleties afkomstig van de Buiten Ratel in maart 2012 op het strand te Knokke. De Strandvlo, 32(1): 24-27.
- DE BLAUWE, H., 2014. Bijzondere vondsten – verslag nummer 5. De Strandvlo, 34(2): 62-68.
- JONCKHEERE, I., A. FABRICE, R. BALCAEN, H. BUSSCHAERT. Verslag van de opvallendste waarnemingen tijdens de lente 2016 te Koksijde met speciale aandacht voor het massaal aanspoelen van *Echiurus echiurus* (Pallas, 1766) op 5 juni. De Strandvlo, 36(2): 60-69.
- KERCKHOF, F., 1986. Verslag van de excursie van 4 mei 1985 naar Oostduinkerke. De Strandvlo, 6(1): 12-17.
- VANHAELLEN, M.-TH., 1996. Grote stranding van zeldzame krabbensoorten na de februaristorm 1996 aan de Westkust. De Strandvlo, 16 (2): 62-69.

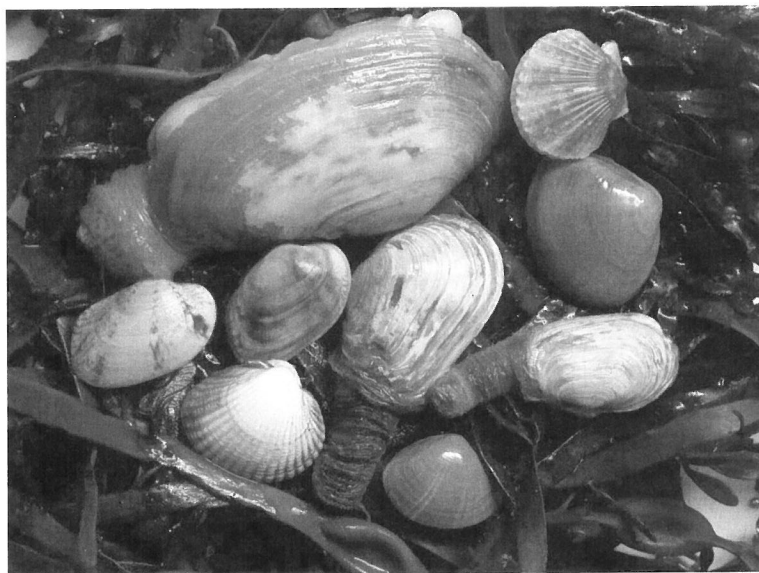

Foto 3: Diverse schelpdieren op het strand van De Panne (Foto: Lode Janssens)